

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 219/08-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 22. mája 2008 predbežne prerokoval sťažnosť MUDr. M. H., Ž., zastúpeného advokátom Mgr. R. K., Ž., namietajúceho porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Co 4/2007 zo 17. decembra 2007 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť MUDr. M. H. o d m i e t a pre zjavnú neopodstatnenosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. marca 2008 doručená sťažnosť MUDr. M. H., Ž. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom Mgr. R. K., Ž., namietajúceho porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej

republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Co 4/2007 zo 17. decembra 2007, ktorou sťažovateľ žiadal vydať tento nález:

„1. Základné právo MUDr. M. H. na súdnu ochranu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Co 4/2007 z 17. 12. 2007 porušené bolo.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Co 4/2007 z 17. 12. 2007 zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. MUDr. M. H. priznáva finančné zadosťučinenie vo výške 100.000,- Sk, ktoré je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný zaplatiť MUDr. M. H. do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný zaplatiť sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia na účet advokáta Mgr. K. R., do troch dní od právoplatnosti vydaného nálezu.“

Zo sťažnosti a z pripojeného spisu Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 19 C 172/2005 vyplýva, že sťažovateľ bol ako žalobca účastníkom konania vedeného okresným súdom, ktorého predmetom bolo určenie neplatnosti právneho úkonu (darovacej zmluvy uzatvorenej medzi žalovanými o prevode nehnuteľnosti, a to chaty a pozemkov) v časti prevodu spoluvlastníckeho podielu vo veľkosti $\frac{1}{2}$. Neskôr žalobu sťažovateľ so súhlasom súdu zmenil tak, že sa domáhal určenia, že tento spoluvlastnícky podiel na nehnuteľnosti patrí do dedičstva po neb. A. H., že žalovaný v 1. rade nie je jeho vlastníkom a že vecné bremeno zriadené žalovanej v 2. rade je zriadené neplatne. Okresný súd žalobu sťažovateľa rozsudkom č. k. 19 C 172/2005-113 zo 6. decembra 2006 zamietol a zaviazal sťažovateľa nahradiť žalovaným trovy konania.

Proti tomuto rozsudku podal sťažovateľ 19. januára 2007 odvolanie (doplnené podaním doručeným okresnému súdu 22. januára 2007), ktorým Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) žiadal, aby napadnutý rozsudok okresného súdu zmenil a žalobe vyhovel v celom rozsahu.

Krajský súd zaslal sťažovateľovi výzvu č. k. 15 Co 19/2007-132 z 29. januára 2007, aby „v lehote 10 dní od doručenia výzvy zaplatil súdny poplatok za odvolanie, ktorý je 9 000 Sk [pol. č. 1 písm. b) sadzobníka súdnych poplatkov]“, a zároveň poučil sťažovateľa, že „ak nebude súdny poplatok v určenej dobe zaplatený, súd konanie zastaví (§ 10 ods. 2 zák. č. 71/92 Zb. v znení zmien a doplnkov). Pred zaplatením celého poplatku v správnej výške nemôže súd vo veci konať“. Podaním z 5. februára 2007 doručeným krajskému súdu 8. februára 2007 reagoval právny zástupca sťažovateľa na túto výzvu, ktorá mu bola doručená 2. februára 2007, pričom uviedol, že sťažovateľ je toho názoru, že súdny poplatok tak, ako bol na jeho úhradu vyzvaný, nie je vyrubený v správnej výške, pretože ako sám krajský súd vo výzve na jeho zaplatenie uviedol, ide o súdny poplatok podľa pol. č. 1 písm. b) Sadzobníka súdnych poplatkov, ktorý tvorí prílohu zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“), podľa ktorého súdny poplatok predstavuje 3 000 Sk. V tejto veci mal byť navyše súdny poplatok určený podľa zákona o súdnych poplatkoch v znení v čase začatia konania, a v tom čase predstavoval súdny poplatok podľa tejto položky 1 000 Sk a v takej výške mal byť preto sťažovateľovi aj vyrubený.

Krajský súd uznesením č. k. 15 Co 19/07-126 z 20. februára 2007 odvolacie konanie zastavil pre nezaplatenie súdneho poplatku za odvolanie a žalovaným náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Ako z odôvodnenia tohto rozhodnutia vyplýva, krajský súd i s poukazom na skoršiu rozhodovaciu prax najvyššieho súdu (rozhodnutie uverejnené vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pod č. 27/1983, rozhodnutie sp. zn. 3 Cdo 43/98, stanovisko uverejnené pod č. 24/1989 Zbierky súdnych rozhodnutí a stanovísk) dospel k záveru, že predmetom konania pred okresným súdom bolo vydanie troch určovacích výrokov, ktoré sa spoplatňujú samostatne vo výške podľa pol. č. 1 písm. b) Sadzobníka súdnych poplatkov, a keďže aj odvolanie sťažovateľa smerovalo proti všetkým výrokom rozsudku okresného súdu č. k. 19 C 172/2005-113 zo 6. decembra 2006, musel byť súdny poplatok vyrubený vo výške 9 000 Sk (3 x 3 000 Sk). Aj keď sťažovateľ dôvodil tým, že mala byť použitá pol. č. 2 písm. b) Sadzobníka súdnych poplatkov v znení pred novelou zákona o súdnych poplatkoch vykonanou zákonom č. 621/2005 Z. z., ktorým

sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 621/2005 Z. z.“) podľa ktorej v tom čase predstavoval súdny poplatok 1 000 Sk, krajský súd sa s týmto názorom nestotožnil a poukázal na to, že odvolanie bolo podané po nadobudnutí účinnosti novely zákona o súdnych poplatkoch vykonanej zákonom č. 621/2005 Z. z., a takto začaté odvolacie konanie treba spoplatniť podľa zákona o súdnych poplatkoch v znení po tejto jeho novele. Keďže súdny poplatok bol vyrubený správne, sťažovateľ ho mal zaplatiť do 12. februára 2007, a ak ho nezaplatil, musel krajský súd odvolacie konanie zastaviť. Podľa poučenia v uznesení krajského súdu č. k. 15 Co 19/07-126 z 20. februára 2007 proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné.

Sťažovateľ napriek tomu podal proti tomuto uzneseniu odvolanie podaním z 15. marca 2007, ktoré doručil krajskému súdu, a to 24. apríla 2007. Na toto podanie nalepil i kolky v hodnote 9 000 Sk. V jeho odôvodnení uviedol, že postupuje podľa § 10 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch, platí súdny poplatok v lehote ustanovenej zákonom pre podanie odvolania proti uzneseniu, ktorým bolo konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku zastavené, a preto krajský súd žiada, ktorý v tomto prípade rozhodoval ako súd prvého stupňa, aby napadnuté uznesenie sám zrušil, v odvolacom konaní pokračoval a o podanom odvolaní rozhodol. Poukázal na to, že ak by takto postupovať nebolo možné, porušila by sa tým zásada dvojinstančnosti súdneho konania.

Ako z prípisu krajského súdu z 31. decembra 2007 na č. l. 151 spisu vyplýva, spis predložil krajský súd bez rozhodnutia v auguste 2007 najvyššiemu súdu, kde bol vedený najprv pod sp. zn. 2 Cdo 177/2007 a neskôr bol prevedený pod sp. zn. 2 Co 4/2007.

Najvyšší súd uznesením sp. zn. 2 Co 4/2007 zo 17. decembra 2007 o podaní sťažovateľa z 15. marca 2007 doručenom krajskému súdu 24. apríla 2007 rozhodol tak, že konanie o odvolaní sťažovateľa proti uzneseniu krajského súdu z 20. februára 2007 sp. zn. 15 Co 19/2007 zastavil a žiadnemu z účastníkov nárok na náhradu trov konania nepriznal.

Rozsudok okresného súdu č. k. 19 C 172/2005-113 zo 6. decembra 2006 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 15 Co 19/07-126 z 20. februára 2007 nadobudol právoplatnosť 8. marca 2007. Uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Co 4/2007

zo 17. decembra 2007 bolo sťažovateľovi i jeho právnomu zástupcovi doručené 16. januára 2008.

Tvrdené porušenie základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Co 4/2007 zo 17. decembra 2007 sťažovateľ odôvodnil tým, že najvyšší súd mu uprel právo na prerokovanie jeho odvolania proti rozhodnutiu krajského súdu, najvyšší súd odvolacie konanie zastavil, na vec aplikoval predpisy o dovolaní, hoci, ak bol toho názoru, že odvolanie nie je prípustné, mal ho odmietnuť. Sťažovateľ ďalej v sťažnosti tvrdil, že odvolanie proti uzneseniu krajského súdu o zastavení odvolacieho konania pre nezaplatenie súdneho poplatku bolo možné napadnúť odvolaním, pretože išlo o rozhodnutie súdu prvého stupňa a zákon podanie odvolania výslovne nevylučuje. Krajský súd nerozhodoval o zastavení konania vedeného pred ním ako súd odvolací, ale v prvom stupni, a takéto rozhodnutie musí zniesť preskúmavanie iným súdom, aby bola dodržaná zásada dvojinstančnosti konania, v tomto prípade aj v záujme ochrany odvolateľa pred nesprávne vyrubeným súdnym poplatkom. Postup najvyššieho súdu bol odmietnutím spravodlivosti. V tejto súvislosti poukázal sťažovateľ i na rozhodnutie ústavného súdu „vo veci sp. zn. II. ÚS 196/2006“ (správne zrejme sp. zn. II. ÚS 195/06, pozn.), v ktorej dospel ústavný súd vo vzťahu k uzneseniu o uložení poriadkovej pokuty krajským súdom ako súdom odvolacím k záveru, že takéto rozhodnutie musí byť preskúmateľné nadriadeným súdom, pretože poriadkovú pokutu uložil síce krajský súd v odvolacom konaní, avšak o poriadkovej pokute rozhodoval ako súd prvostupňový.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na prerokovanie ktorých nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 50/05 a IV. ÚS 288/05).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Podstatou sťažnosti sťažovateľa je tvrdenie, že k porušeniu ním označených práv najvyšším súdom uznesením sp. zn. 2 Co 4/2007 zo 17. decembra 2007 došlo tým, že najvyšší súd sťažovateľom podané odvolanie meritórne neprerokoval a odvolacie konanie zastavil.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav veci a aké skutkové zistenia a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00 mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutia všeobecných súdov z hľadiska svojvoľnosti, arbitrárnosti rozhodnutia, resp. jeho odôvodnenia.

Ako vyplýva z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia všeobecného súdu a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným (I. ÚS 188/06).

Najvyšší súd v odôvodnení uznesenia sp. zn. 2 Co 4/2007 zo 17. decembra 2007 uviedol:

„... Tento súd je oprávnený rozhodovať o 1/ riadnych opravných prostriedkoch, t. j. odvolaniach, vtedy, ak odvolanie smeruje proti rozhodnutiu krajského súdu ako súdu prvého stupňa (zhodne s tým je podľa § 201 O.s.p. spôsobilým predmetom odvolania len rozhodnutie súdu prvého stupňa) a o 2/ mimoriadnych opravných prostriedkoch, t. j. dovolaniach, za predpokladu, že je dovolaním (nie odvolaním) napadnuté rozhodnutie krajského súdu ako súdu odvolacieho.

Zákon o súdnych poplatkoch novelou účinnou od 1. 1. 2006 (do 30. 6. 2007) stanovil, že vo veciach poplatkov, rozhoduje orgán, ktorý je oprávnený poplatkový úkon vykonať. Keďže vo veciach poplatkov za odvolanie je týmto orgánom krajský súd, bol tento kompetentný rozhodnúť o zastavení odvolacieho konania, ak žalobca poplatok splatný podaním odvolania nezaplatil súčasne s podaním opravného prostriedku, a ani na výzvu odvolacieho súdu, aby poplatok uhradil v lehote desiatich dní od jej doručenia.

Rozhodovanie krajského súdu, v rámci preskúmania rozhodnutia okresného súdu, o zastavení odvolacieho konania pre nezaplatenie súdneho poplatku, nie je rozhodnutím krajského súdu ako súdu prvého stupňa. Je potrebné ho považovať za rozhodnutie odvolacieho súdu, proti ktorému odvolanie nie je prípustné. Na tejto skutočnosti nič nemení ani ustanovenie § 10 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch, na ktoré sa žalobca odvoláva, a ani skutočnosť, že rozhodnutiu krajského súdu o zastavení odvolacieho konania nepredchádza iné rozhodnutie súdu prvého stupňa.

Keďže žalobca napadol odvolaním uznesenie krajského súdu v konaní, v ktorom tento nevystupoval ako súd prvého stupňa, ale súd odvolací (spis mu bol predložený za účelom preskúmania rozsudku súdu prvého stupňa), Najvyšší súd Slovenskej republiky nie je funkčne príslušný na rozhodovanie o tomto opravnom prostriedku.

Nedostatok funkčnej príslušnosti súdu na prejednanie veci, inak patriacej do právomoci súdu, je neodstrániteľným nedostatkom podmienky konania, ktorý má za následok zastavenie konania. So zreteľom na túto skutočnosť Najvyšší súd Slovenskej republiky konanie o odvolaní žalobcu zastavil (§ 104 ods. 1 O.s.p. v spojení s 243c O.s.p.), bez toho, aby mohla byť preskúmaná vecná správnosť rozhodnutia krajského súdu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky považuje za potrebné na záver uviesť, že účastník konania je povinný splniť si poplatkovú povinnosť súčasne s podaním opravného prostriedku. Ak si ju nesplní, a to ani po výzve súdu s poučením o procesných dôsledkoch jej nerešpektovania, ide o konanie (opomenutie), za ktoré následne nesie aj procesnú zodpovednosť.“

Pravidlá týkajúce sa príslušnosti súdov (vrátane príslušnosti funkčnej) a podmienok odvolacieho konania majú za cieľ zaistiť riadny výkon spravodlivosti. Dotknuté osoby musia počítať s tým, že tieto pravidlá stanovené v Občianskom súdnom poriadku budú

aplikované. Posúdenie splnenia zákonných podmienok prípustnosti odvolania s negatívnym výsledkom nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľa, ak postup súdu bol v súlade so zákonom, a v takom prípade nemôže byť ani dôvodom na vyslovenie porušenia označeného práva sťažovateľa.

Odôvodnenie uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Co 4/2007 zo 17. decembra 2007 jasným a zrozumiteľným spôsobom reaguje na argumenty sťažovateľa obsiahnuté v jeho podaní z 15. marca 2007 označenom ako odvolanie, ktoré mali odôvodňovať prípustnosť podaného odvolania. Takéto odôvodnenie považuje ústavný súd za dostatočné, ústavne konformné a spôsob aplikácie dotknutých noriem najvyšším súdom za zlučiteľný s ústavou i medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Aj ústavný súd, pokiaľ ide o otázku, či pri rozhodovaní o vyrubení súdneho poplatku a zastavení odvolacieho konania pre jeho nezaplatenie podľa zákona o súdnych poplatkoch konal krajský súd ako súd prvého stupňa, zdieľa názor najvyššieho súdu, podľa ktorého v tomto prípade, ak krajský súd konanie zastavuje, takéto rozhodnutie krajského súdu nie je rozhodnutím krajského súdu ako súdu prvého stupňa. Treba ho považovať za rozhodnutie odvolacieho súdu, proti ktorému odvolanie nie je prípustné.

V citovanej časti odôvodnenia napadnutého rozhodnutia najvyšší súd zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol rozsiahle dôvody, pre ktoré odvolaním napadnutý rozsudok krajského súdu vo vzťahu k sťažovateľovi zastavil. V každom prípade tento postup najvyššieho súdu pri odôvodňovaní svojho právneho záveru vo veci sťažovateľa nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny, teda najvyšší súd v danom prípade neporušil označené základné práva sťažovateľa „*nesprávnou a svojvoľnou aplikáciou a výkladom práva*“. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor najvyššieho súdu svojím vlastným.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. mája 2008